

פרק כ"א

יחידה 43: דוד בורח לנוב ולגת (א' - ט"ז)

69 ספר שמואל א' | פרק כ"א

3. א. דואג האדומי שמע את השיחה בין דוד לאבימלך. ב. בטסו את המילים המלמדות על מעמדו של דואג אצל שאול.

ב. מדוע הוא היה שם?

4. מדוע לדעתכם ברח דוד לאכיש מלך גת, והרי גת היא עיר פלשתית ודוד היה אויב הפלשתים?

5. א. דוד המיירא מאוד מפני אכיש. מה הוא עשה כדי להציל את חייו?
ב. מה אמר אכיש לעבדיו כשראה את דוד?

68 ספר שמואל א' | פרק כ"א

פרק כ"א

סוף ימי השופטים	מלכות שאול	המלכות ששאלו	ה' מואב בשאלו	שאלו ודוד אחרי דוד	מפלת שאול
א-ה	ג-ו	ז-ט	י-יב	יג-כ	כז-ל"א

יחידה 43 - דוד בורח לנוב ולגת (א'-ט"ז)

1. א. ממה נחדר אחימלך כשראה את דוד?
ב. מה ענה לו דוד?

שאלת הרחבה: הסבירו את המילים "לשום לחם חם"; "ביום הלקחתי" - איזה יום (היעזרו בויקרא כ"ד, ח)?

2. כתבו באיזה הקשר הוזכרו חפצים אלה.

באורי מילים

א"ל יתעבא... (פסוק ז') איש לא ידע...
סוס דבר ואפילו לא ברבו...
"לחם חם" (פסוק ז') לחם טרי...
"עצב לפני רי" (פסוק ח') ההתעבב לעצור הפיל...
אביר הרוצים" (פסוק ח') מנחה על רועי המקנה...
"למה בשמלה" (פסוק י') קסופה בשמלה...
"וישנו את טעמו בעיניהם" (פסוק י"ד) שינה את דרכו ונעשה לחסר דעת, משועבד...
"ועמי על דלתות השער" שרר את הדלתות והשאר קליין סיפנים.

הקדמה

בריחה מפני המלכות - דוד במסע הבריחה מפני שאול מגיע לשני מקומות שונים. בכל אחד מן המקומות דוד צריך לשרוד. על מנת לשרוד אין לדוד ברירה כי אם לשנות מן האמת ולהיעזר בתושייה וביוזמה ובאמצעותם הוא מצליח להשיג את הדברים הדרושים לו לצורך הבריחה.

מיקומו של נוב וגת - תחילה דוד מגיע לעיר נוב. העיר נוב שוכנת בנחלת בנימין ושימשה עיר של כוהנים. לאחר חורבן משכן שילה, נוב החליפה את שילה למשך שלוש-עשרה שנים.⁹⁷ ראוי לציין שארון הברית לא שכן בנוב אלא בקרית יערים עד שהועלה לירושלים אחרי כיבושה בידי דוד המלך.

לאחר מכן דוד בורח לעיר גת שהייתה אחת מערי הפלשתים.

97 כך כותבת הגמרא זבחים קי"ח ע"ב.

עיסוק בתכנים המרכזיים

נקודות לדיון

- א. מדוע אחימלך מופתע לראות את דוד?
- ב. מדוע ברח דוד לנוב עיר הכוהנים?
- ג. כיצד דוד יכול לאכול את לחם הפנים? הלא הוא קדוש?
- ד. מדוע דוד בורח דווקא לגת שהיא עיר אויב פלשתית?

אפשרויות למענה ולדיון

דוד אינו יכול לברוח לבית לחם, אל משפחתו, כיוון ששאל יחשוב לחפשו שם בתחילה, לכן הוא ברח למקום אחר שבו הוא יוכל לקבל עזרה בבריחתו מפני שאל. חכמים⁹⁸ כתבו שאחימלך הכהן הופתע לראות את דוד משום שהוא בא אליו ביום השבת,⁹⁹ וכיוון שרק 'פיקוח נפש דוחה את השבת' הבין אחימלך הכהן שדוד פועל בשליחות חשובה. אכן, דוד רומז לו שהוא יוצא בשליחות נסתרת ולכן הוא בא לבדו. לצורך משימה זו הוא מבקש בנוב שלושה דברים: לחם, חרב ולשאל בה'. את שני הדברים הראשונים היה יכול למצוא בכל מקום (ובסופו של דבר קיבלם בנוב), אך את הדבר השלישי לא היה יכול למצוא אלא בנוב עיר הכוהנים ולכן דוד הגיע דווקא לעיר נוב.

לפי פשט הפסוקים נראה שאחימלך נתן לדוד את 'לחם הפנים'. עם ישראל נצטווה בתורה¹⁰⁰ על עריכת שנים-עשר לחמים על שולחן לחם הפנים. בכל שבת לאחר הקרבת המוסף משמרת הכוהנים של השבוע שעבר אכלה את לחם הפנים בקדושה.

כיצד דוד יכול לאכול את לחם הפנים הרי התורה (ויקרא כ"ד, ט') כתבה שרק הכוהנים יכולים לאכול מלחם הפנים ובמקום קדוש?

1. מדובר על לחם תודה ולא לחם הפנים.¹⁰¹
 2. כיוון שמדובר על פיקוח נפש של דוד ובלעדי לחם הוא עלול למות ברעב, לכן פיקוח נפש דוחה את איסור אכילת 'לחם הפנים'.¹⁰² אם נאמר שמדובר על 'לחם הפנים', מובן הדיון בין אחימלך לדוד שאכילתו מחייבת שמירה על טהרה, ואכן דוד נשמר מטומאה לפני אכילת הלחם.
- פסוק ח' מרמז כי התנהלותו של דוד בזמן שהותו בנוב עתידה לסכן את כוהני נוב. דוד רואה את דואג וחושש

98 גמרא מנחות צ"ה ע"ב - צ"ו ע"א.

99 ילקוט שמעוני ח"ב, ק"ל.

100 ויקרא כ"ד, ה' - ח'

101 כן פירש הרד"ק.

102 כן פירש רש"י.

מפני הסגרתו לשאול לכן הוא בורח לעיר פלשתית שם בוודאי שאול לא יוכל להשיגו, אך דוד אינו חושש לשלומם של כוהני נוב.

דוד מגיע לגת, אך מבין מיד שטעה כשהגיע למקום זה. הפלשתים רואים בדוד אויב גיבור ומאיים, האיש שהציל את ישראל מיד גלית. דוד בתושייה רבה מצליח להתחמק מידי הפלשתים.

המסרים העולים מן היחידה

1. **הכנסת אורחים** - אחימלך מקבל את פניו של דוד בכבוד רב כראוי לאורח חשוב שבא אליו.
2. **פיקוח נפש דוחה את כל המצוות** - דוד מבקש מאבימלך את לחם הפנים אף על פי שלחם זה מיועד רק לאכילת הכוהנים, ומשום פיקוח נפש הוא מוכן לעבור על מצווה מן התורה.
3. **מידת הזהירות** - דוד היה צריך לנהוג משנה זהירות כאשר דיבר על אבימלך והיה צריך לחשוש שמא מישהו עלול לשמוע את שיחתם.

הצעות להמחשה ולהרחבה

1. ללמד על שולחן לחם פנים והלחם שהיה מונח עליה. תחילה ניתן להראות תמונה של השולחן ושל הלחם. לאחר הלימוד ניתן לבנות שולחן זה עם הלחם שהיה מונח עליו.
2. ניתן לשוחח על מסכות שאנו נוהגים לכסות בהן את עצמנו. מתי אנו מרגישים חופשיים להתנהג כפי שאנו רוצים ומתי אנו מתנהגים אחרת (בעצם עוטים עלינו מסכה)? האם נכון יותר להתנהג כפי שאנו רוצים או כפי מה שהחברה מצפה מאתנו? האם יש הבדל בין זמנים שונים או חברים שונים?